

Szent Bernát

AZ ÉNEKEK ÉNEKÉRŐL MONDOTT BESZÉDEIBŐL

Minden lélek, jóllehet vétkekkel terhelt, bűnökkel lekötözött, csábításokkal fogva tartott, száműzetésbe zárt, testbe börtönözött, sárhoz tapadt, agyaghoz ragadt, tagokhoz kötözött, gondokkal szegezett, fáradtságokban szétszórt, aggodalmakkal összeráncolt, fájdalomban megtört, tévedésekben bolyongó, szorgosságban aggódó gyanakvásokban nyugtalan és végül idegen az ellenséges földön a prófétai szó szerint, halottakkal megfertőzött, az alvilágban lévő sorsára rendelt; jóllehet ennyire elítélt és ennyire reménytelen, mégis fel tud emelkedni. Nemesak meg tud enyhülni a megbocsátás és irgalom reményében, hanem merészkedhetik az Igével való lelki nászra, bátorzkodhatik az Istennel való szövetségkötésre, bizalommal törekedhetik az angyalok Királyával együtt a szeretet édes igájának viselésére... Az Igéhez való hasonlóság Óhozzá társítja a lelket, s Akihez hasonló természet szerint, legyén hasonló akaratban is azzal, hogy úgy szeret, amint az Ige szereti. Ha pedig tökéletesen szeret, lelki nászra lép vele. Mi vigasztalóbb ennél a hasonlóságnál? Mi kívánatosabb a szeretetnél, ami arra ösztönöz téged, ó lélek, hogy bizalommal lépj az Igéhez, az Igével állandóan egyesülj, az Igével barátian elidőzzél és megkérdezd minden dologról, hogy amire csak képes értelmed, arra merészkedjék akaratod? Valóban lelki és szent házasság szerződése ez. Keveset mondtam azzal, hogy szerződés: ölelés ez. Ölelés ez, amelyben az egy akarat egy lelket formál kettőből. Nem kell félni attól, hogy a személyek különbözősége valamiben is megesorbítja az akaratok megegyezését, mivel a szeretet nem ismeri a megalkodó tiszteletet (amor reverentiam nescit). Azt követeli Isten, hogy féljük mint Urat, tiszteljük mint Atyát és szeressük mint Jegyest. Mi ezekben a kiváló, mi az előbbrevaló? Neinde a szeretet. Nélküle a félelem büntetés és a tisztelet nem nyer kegyet.

*

Törekszel talán a szemlélődés nyugalmára, és ezt helyesen is teszed: ne feledkezzél meg azonban azokról a virágokról, amelyek a jegyes ágyát borítják az írás szerint. (Az énekek éneke eme verséről beszél: Üde zöld nyoszolánk. 1, 16.) Gondoskodjál tehát arról, hogy a tiedet is körülvegyék a jó cselekedetek virágai, az erények gyakorlása mint virág hozza meg a szent nyugalom gyümölcsét... Tudd meg, hogy csak a parancsok iránti engedelmességnak jár ki a szemlélődés édessége... Elsősorban tisztítsd meg lelkedet a haragnak, viszálykodásnak, elégedetlenségnek és irigységnek minden szennytől, sietve távolítsd el szíved hajlái-

kából mindazt, ami a testvérek iránti békével és a feljebbvalók iránti engedelmisséggel ellenkezik. Azután vedd magad körül mindenféle jócselekedet és dicséretreméltó tanulmány virágával

*

Vannak olyanok, akik szellemi munkában elfáradva és elbágyadva, mintegy lélekben megfogyatkozva, szomorúan járnak az Úr útjain, száraz és fásult szívvel fognak bele minden rájuk bízott feladatba... Amikor megtörténik, hogy valami ilyesmit szenvedünk, ha az Úr irgalmasan hozzánk közeledik azon az úton, amelyen járunk és elkezd beszélni az égről Ő, aki az égből van, elkezd énekelni nekünk valamit a mennyei énekből, szólni Isten országáról, az ország békéjéről, az örökkévalóság békéjéről, az örökkévalóság életéről: mondom nektek, hogy vinni fogja ez az örvendező elbeszélés az aluszékony és lusta lelket, úgyhogy a hallgató lelkéből elűz minden húzódozást, testéből minden fáradságot... Mintegy szól hozzánk az isteni Jegyes, ha Róla, dicsőségéről, szépségéről, erejéről és hatalmáról elmélkedünk. Ha szomjuhozó értelemmel forgatjuk tanúbizonyságait és ajkának itéletét, törvényéről elmélkedünk éjjel és nappal, biztosan jelenvalónak, hozzánk szólónak kell tudnunk Őt, hogy ne fáradjunk el a munkában akkor, amikor beszédében gyönyörködünk.

*

Ha érzem, hogy megnyílik értelmem a Szentírás mélységeibe való behatolásra, vagy azt, hogy a lélek bensejéből a bölcsesség beszéde tör elő, vagy azt, hogy a belémöntött világosság felfedi a hit titkait, vagy azt, hogy kinyílik előttem az égnek egész szélessége és lelkembe az elmélyedés gazdag erője hull, nem kételkedem, hogy jelenvan az Ige... Ha egyúttal belém ömlik valamilyen alázatos, de egyúttal túláradó belső áhítat, úgyhogy a megismert igazság szeretete a hiábavalóságok állhatatos utálatát és megvetését kelti fel, nehogy a tudás felfuvalkodottá vagy a látogatások gyakorisága kevélykedővé tegyen, akkor érzem az atyai bánásmódot és nem kételkedem, hogy jelenvan az Atya.

*

Az Ige elém jött (milyen ostoba vagyok, hogy elmondom ezeket a dolgokat!), és többször jött el. Bár gyakran meglátogattott, nem tudom pontosan meghatározni a pillanatot, mikor érkezett. De érzem, erre emlékszem, hogy ott van. Néha előre megéreztem, hogy jönni fog, de sohasem tudtam megérezni sem megérkezését, sem távozását... És mégis megtudtam, hogy igaz, amit olvastam, tudniillik, hogy benne élünk, mozgunk és vagyunk. Boldog az, akiben ő lakik, s aki tőle mozdítatik és általa él. De minthogy az ő utai megfoghatatlanok, azt kérdezitek tőlem, honnan tudtam meg, hogy jelen van. Mivel ő telve van étellel és erő-

vel, mihelyt megjelenik, felébreszti elaludt lelkemet; megindítja, megpuhítja, megsebzí szívemet, amely kemény mint a kőszikla és igen beteg; kezd kitépni és rombolni, ültetni és építeni; megöntözi azt, ami száraz, és megvilágítja azt, ami sötét; kinyitja azt, ami be van zárva, felmelegíti azt, ami hideg, kiegyenesíti azt, ami görbe, lesímitja azt, ami göröngyös, olyan szépen, hogy lelkem áldja az Urat, és minden képességem dicséri az ő szent nevét. Így tehát, amikor isteni Jegyesem szívembe lép, nem teszi külső jelekkel érezhetővé eljövételét, sem szavának hangjával, sem lépéseinek neszével; nem mozdulataiból, nem is érzékeimmel ismerem fel jelenlétét, hanem, amint mondottam nektek, szívemnek megmozdulásából: mikor irtózás fog el a bűn iránt és a testi gerjedelmek iránt, akkor felismerem kegyelmének hatalmát; mikor felfedezem és megsíratom elrejtett büneimet, akkor megcsodálom bölcseségének mélységét; mikor megjavítom életemet, akkor tapasztalom jóságát és édességét, és bensőm ujjászületése, ami ennek gyümölcse, megérteti velem az ő szépségét...

Mindez azonban, mihelyt eltávozik az Ige, tüstént bágyadtan kezd elernyedni és kihűlni, mintha csak a forró edény alól vennéd el a tüzet. Számomra is ez az eltávozás jele: szükségképen szomorú lesz a lelkem, míg ismét vissza nem tér és szívem újra fel nem melegszik.

VADÁSZAT

*Apám megy elöl, én utána,
Köröttünk halkán sír a nád.
A csillagok között kiáltva
húznak a fáradt vadkacsák.*

*Lapulj a nád közé, le gyorsan!
Néhány szorongó pillanat,
s egy vad a szédülő magosban
forogni kezd a hold alatt.*

*Csobbán a víz lábam nyomában.
Előbb is csobbant, hogy a holt
kacsának vére lent a sásban
a szikes vízzel összefolyt...*

*S mentünk tovább. Nem is figyeltem
a többit, mily riadva szállt!
Hogy rázták le vad rémületben
a szárnyukig szökő halált!*

Csanád Béla